

/ В.П. Плавич, С.В. Плавич // Право і лінгвістика : матеріали між нар. наук.-практ. конф. (м. Сімферополь, 23-26 вересня 2004 року). - Сімферополь, 2004. - С. 24-28.

2. Петров Д.Е. Отрасль права : автореф. дисс. на соиск. науч. степени кандидата юрид. наук со специальности 12.00.01. - теория и история государства и права ; история политических и правовых учений / Д.Е. Петров. - Саратов, 2001. - 22 с.

3. Алексеев С.С. Социальная ценность права в советском обществе / С.С. Алексеев. - М. : Юрид. лит., 1971. - 223 с.

4. Горобець К. Аксиологічні основи права / К. Горобець, О. Мельничук // Право України. - 2010. - № 4. - С. 220-224.

5. Гаджиев Г.А. Онтология права: (критическое исследование юридического концепта действительности) : монография / Г.А. Гаджиев. - М. : Норма ИНФРА-М, 2013. - 320 с.

6. Заморська Л.І. Правова нормативність як основа механізму дії права : монографія / Л.І. Заморська. - Одеса : Фенікс, 2013. - 304 с.

7. Заморська Л.І. Теоретичні основи правового нормування / Л.І. Заморська // Людина і закон: публічно-правовий вимір : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 25-26 листопада 2011 р.). - С. 36-38.

8. Біржакова Є.О. Властивості права: поняття, значення, співвідношення з ознаками права та якістю права / Є.О. Біржакова // Держава ф право. - 2011. - Вип. 54. - С. 28-32.

9. Неклассическая философия права : вопросы и ответы / [С.И. Максимов, Ю.Е. Пермяков, А.В. Поляков и др.] - Х., 2013. - 272 с.

10. Проблемы теории государства и права : учеб. пособ. / под. Общ. Ред. М.Н. Марченко. - М. ПРОСПЕКТ, 1999. - 504 с.

11. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння: монографія / [Ю.С. Шемшучен-

ко, Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчук та ін.]; за заг. ред. Н.М. Оніщенко. - К. : Вид-во "Юридична думка", 2013. - 480 с.

12. Теорія держави і права. Академ. курс: підруч. / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 688 с.

13. Цвік М.В. Про сучасне праворозуміння / М.В. Цвік // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. праць. - Х. : Право, 2001. - № 4 (27). - С. 3-13.

14. Пацурківський П.С. Сучасні проблеми право пізнання : навч. посіб. / П.С. Пацурківський. - Чернівці : Вид-во "Рута", 2001. - 340 с.

15. Полонка І.А. Нормативність права як його основна властивість / І.А. Полонка // Митна справа. - 2012. - № 5. - С. 3-8.

16. Кабальский Р.О. Общеметодологические подходы к распределению нормативности права / Р.О. Кабальский // Традиции и новации в системе современного российского права : сб. тезисов междунар. межвуз. конф. аспирантов и студентов. - М.: Московская государственная юридическая академия. - 2005. - С. 49-51.

17. Коркунов Н.М. Лекции по общей теории права. - СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003 - 428 с.

18. Честнов И.Л. Постклассическая теория права : монография / И.Л. Честнов. - СПб. : Издат. Дом "Алеф-Пресс", 2012. - 650 с.

*Магновський І. Й.,
доктор юридичних наук,
доцент професор кафедри теорії та історії
держави і права ОДУВС
Надійшла до редакції: 24.12.2015*

УДК 343.9:343.43

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЯК ФОРМА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мельнікова О. О.

У цьому дослідженні аналізується сучасний стан розглянутого злочину. У сучасному світі торгівля людьми є одним з найбільш брутальних та масових порушень прав і свобод людини. Проблема торгівлі людьми набула глобального характеру і актуальна для України і всього людства. Торгівля людьми є глибоко криміналізованим явищем. Вона підтримується кримінальними організаціями, що грають ключову роль у даному бізнесі. Як сектор "тіньової" економіки торгівля людьми перебуває в більшості країн поза законом, приносить колосальні доходи її власникам. Саме тому продаж і перепродаж людей стає прибутковим заняттям для багатьох злочинних груп, втянутих у даний бізнес. Розгляд торгівлі людьми як явища, підтримуваного і провокованого організованою злочинністю чи організованими злочинними групами, дозволяє зрозуміти сховані механізми його підтримки, а звідси, - й можливості боротьби з нею. У більшості випадків торгівля людьми відбувається у співучасті і за сукупністю з іншими складами злочинів, в тому числі і суміжними. Торгівля людьми відбувається з метою сексуальної експлуатації, а також експлуатації на сільськогосподарських угіддях, ринках, будівельних об'єктах. Крім того цей злочин може відбуватися, коли мова йде про продаж дітей з метою їх заняття жебрацтвом або вилучення у них органів або тканин для подальшої трансплантації. Стаття присвячена дослідженню та запропонуванню шляхів

вдосконалення проблеми торгівлі людьми як форми транснаціональної злочинної діяльності. Автор порівнює позиції вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань, що стосуються торгівлі людьми. Проблема полягає в тому, що розслідування та виявлення таких злочинів - практично неможливе. Транснаціональна злочинність виробила добре відпрацьований механізм здійснення торгівлі людьми, при якому прослідкувати рух "живого товару" надзвичайно важко. Окрім цього, існує високий рівень латентності серед правоохоронних органів нашої держави, що явно не сприяє боротьбі з работоргівлею.

Ключові слова: торгівля людьми, транснаціональна злочинність, злочин.

В этом исследовании анализируется современное состояние рассматриваемого преступления. В современном мире торговля людьми является одним из самых грубых и массовых нарушений прав и свобод человека. Проблема торговли людьми приобрела глобальный характер и актуальна для Украины и всего человечества. Торговля людьми является глубоко криминализированным явлением. Она поддерживается криминальными организациями, которые играют ключевую роль в данном бизнесе. Как сектор "теневой" экономики торговля людьми находится в большинстве стран вне закона, приносит колоссальные доходы ее владельцам. Именно поэтому продажа и перепродажа людей становится прибыльным занятием

для многих преступных групп, вовлеченных в данный бизнес. Рассмотрение торговли людьми как явления, поддерживаемого и провоцируемого организованной преступностью или организованными преступными группами, позволяет понять скрытые механизмы его поддержки, а отсюда - и возможности борьбы с ней. В большинстве случаев торговля людьми происходит в соучастии и по совокупности с другими составами преступлений, в том числе и смежными. Торговля людьми происходит с целью сексуальной эксплуатации, а также эксплуатации на сельскохозяйственных угодьях, рынках, строительных объектах. Кроме того это преступление может происходить, когда речь идет о продаже детей с целью их занятия попрошайничеством или изъятия у них органов или тканей для последующей трансплантации. Статья посвящена исследованию и предлагаемым путям совершенствования проблемы торговли людьми как формы транснациональной преступной деятельности. Автор сравнил позиции отечественных и зарубежных исследователей по вопросам, касающимся торговли людьми. Проблема заключается в том, что расследование и выявление таких преступлений - практически невозможно. Транснациональная преступность произвела хорошо отработанный механизм осуществления торговли людьми, при котором проследить движение "живого товара" чрезвычайно трудно. Кроме этого, существует высокий уровень латентности среди правоохранительных органов нашего государства, что явно не способствует борьбе с работорговлей.

Ключевые слова: торговля людьми, транснациональная преступность, преступление.

This study analyzes the current state of reporting crime. In today's world, human trafficking is one of the most brutal and massive violations of human rights and freedoms. The problem of human trafficking has become global and topical for Ukraine and all mankind. Human trafficking is a phenomenon deeply criminalized. It is supported by criminal organizations which play a key role in this business. As the sector "shadow" economy of human trafficking is in most countries outside the law, brings enormous revenues to its owners. Therefore, sale and resale people become lucrative for many criminal groups involved in the present business. Consideration of human trafficking as a phenomenon supported and provoked organized crime or organized criminal groups, can understand the hidden mechanisms of its support, and here - and opportunities to combat it. In most cases trafficking takes place and complicity on set with the other elements of crimes, including adjacent. Human trafficking is for sexual exploitation and exploitation of agricultural lands, markets, construction sites. Besides this crime can occur when it comes to the sale of children for the purpose of begging or the removal of organs or tissues for future transplantation. The article is devoted to research and proposing ways to improve the human trafficking as a form of transnational crime. The author compared the position of domestic and foreign researchers on issues related to human trafficking. The problem is that the investigation and detection of crime - almost impossible. Transnational crime has developed a well established mechanism of human trafficking in which to follow the movement of "live goods" extremely difficult. In addition, there is a high level of latency among law enforcement agencies of our country, which is clearly not conducive to fight against the slave trade.

Keywords: human trafficking, transnational crime,

crime.

Мета статті. У рамках даної публікації пропонується дослідити та запропонувати шляхи подолання торгівлі людьми як форми транснаціональної злочинної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Торговля людьми як форма транснаціональної злочинної діяльності є дійсністю сучасного світу, новою формою рабства, яке в XXI столітті значно збільшило рівень злочинності та набула нових рис. Торговля людьми залишається актуальною проблемою й для України.

Досліджуючи проблему торгівлі людьми, перш за все слід звернутися до напрацювань попередників (науковців), розглянути принципи підходи до визначення цього явища сучасної кримінальної діяльності. Необхідно визнати, що за останні роки в Україні з'явився ряд досліджень, присвячених проблемі торгівлі людьми. Серед них слід звернути увагу на праці Т.І. Возної [1], В.А. Козак [4], Я.Г. Лизогуба [8], В.М. Підгородинського [10], В.В. Пясковського [11], О.В. Святун [12] та інших.

Кримінальний кодекс України дає визначення поняття торгівлі людьми шляхом перелічення діянь, що входять до її складу. Відповідно до статті 149 КК під торгівлею людьми розуміється продаж, інша сплатна передача людини, а так само здійснення стосовно неї будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за їїзгодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі (особам) з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці. [7].

Так, Конвенція Рада Європи визначає, що "торгівля людьми" - означає найм, перевезення, передачу, приховування або одержання осіб шляхом погрози або застосування сили чи інших форм примусу, насильницького викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або безпорадним станом, або наданням чи отриманням плати чи вигоди для досягнення згоди особи, яка має владу над іншою особою, для експлуатації. [6].

Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності констатує, що торгівля людьми являє собою дії, вчинені з метою експлуатації, вербування, перевезення, передавання, приховування або одержання людей шляхом загрози силою чи її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливістю стану або шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод для отримання згоди особи, що контролює іншу особу. Експлуатація включає в себе, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю чи послуги, рабство або звичай, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів [5].

Обушенко Н. М. аналізуючи цю проблему прийшов до висновку, що проблема торгівлі людьми - це одне з найнегативніших явищ сучасного суспільства. складна економічна ситуація в Україні, високий рівень безробіття, недосконалість законодавства та правова необізнаність громадян є основними умовами, що сприяють цьому явищу. шляхи подолання цієї найактуальнішої проблеми повинні включати необхідні заходи: превентивні заходи такі як підвищення розуміння і подача інформації, організація інформаційних кампаній для підвищення розуміння громадськості про небезпечні ситуації, які можуть призвести

до торгівлі людьми; запровадження в школах програми статевої освіти, зробивши акцент на рівноправність жінок і чоловіків, повагу прав людини і гідності особистості, враховуючи права дітей, а також їх батьків, законних опікунів та інших осіб, які юридично за них відповідальні; підвищення професійного рівня працівників органів державної влади, які здійснюють повноваження у сфері протидії торгівлі людьми, надання допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми. [13].

Деякі дослідники вважають думку, що торгівля людьми є злочином, у результаті якого завжди заподіюється шкода суспільним відносинам, пов'язаним зі свободою, честю й гідністю людини, які є безпосереднім об'єктом цього злочину. Жертвами торгівлі людьми, як зазначає О.В. Святун, як правило, є особи жіночої статі з метою сексуальної експлуатації, проте торгівля людьми є більш широким поняттям, що включає в себе також торгівлю трудовими ресурсами, дітьми з метою використання в жебрацтві та в наданні послуг сексуального характеру, переміщення осіб із метою вилучення і трансплантації органів. Цей злочин характеризується ознакою транскордонності, тобто процес вчинення цього злочину виходить за межі однієї держави й набуває ознак злочину міжнародного характеру, що ускладнює процес боротьби з ним [12].

Торгівля людьми, як вважає Бутенко В.М. не тільки кримінальний злочин, а насамперед, жорстоке порушення прав людини. На жаль, поки що масштаб цієї проблеми не зменшується. Щоб зрозуміти явище торгівлі людьми, важливо розглянути низку чинників "притягування і виштовхування", що зумовлюють попит і пропозицію. Це комплексна проблема. Серед таких чинників слід визначити: бідність і фемінізація бідності; недостатність освіти; безробіття; гендерна дискримінація; домашнє насильство; проживання у неблагополучних сім'ях; вплив конфліктів або економічних криз; недостатні можливості для легальної міграції; брак соціально-економічних можливостей та альтернатив розвитку.

Який із різновидів торгівлі, залежно від мети експлуатації, переважає за чисельністю, не можна визначити однозначно, оскільки відповідь на це запитання значною мірою залежатиме від того, в якій частині світу він виникатиме. Наприклад, можна зазначити, що в Європейському Союзі у 2009 році торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації стала найпоширенішим видом злочину, хоча останнім часом виявлено більше випадків торгівлі людьми з метою трудової експлуатації. Однак в інших регіонах, зокрема, Центральна та Південно-Східна Азія, Південна та Західна Африка, Південна та Центральна Америка число постраждалих, які стають об'єктом торгівлі з метою трудової експлуатації в сільському господарстві, домашній праці, вуличній торгівлі або жебракуванні, перевищує число постраждалих від торгівлі з метою сексуальної експлуатації.

Заросило В. та Бобрицький Л., досліджуючи питання протидії торгівлі людьми пропонують наступні напрями вдосконалення протидії торгівлі людьми, а саме:

- проведення міжнародних семінарів, симпозіумів, наукових конференцій і круглих столів з метою чіткого відслідковування проблем, пов'язаних із торгівлею людьми, та прийняття відповідних нормативних документів;
- розроблення дієвого національного законодавства, яке забезпечувало б можливість виявляти діяльність торговців людьми, документувати їхні дії та притягати їх до відповідальності;
- ужиття широкомасштабних профілактичних заходів

як державними органами, так і громадськими організаціями з метою роз'яснення потенційним жертвам їх прав;

- використання засобів масової інформації для проведення роз'яснювальної роботи серед молоді та осіб із низьким рівнем доходів проможливість стати жертвами торгівлі людьми;

- забезпечення захисту та допомоги жертвам торгівлі людьми, забезпечення безпеки свідків та інших учасників судових процесів. [3]

Ми підтримуємо думку Заросили В. та Бобрицького Л., про створення централізованого керівного органу, який забезпечував би координацію дій усіх правоохоронних органів та контролював їхню діяльність. Таким органом може бути Рада національної безпеки та оборони. Єдиною умовою для виконання такого рішення буде створення відповідного управління в структурі РНБО та внесення змін у роботу цієї структури в цілому.

Торгівля людьми - це недопустиме суспільне явище, якому необхідно рішуче протидіяти. На нашу думку було б доцільно окрім реформування законодавства щодо врегулювання питань торгівлі людьми, в різних країнах світу вжити таких заходів:

1. Підвищити рівень інформованості: країни повинні фінансувати та організовувати інформаційні компанії з метою попередження торгівлі людьми, які мають здійснюватись у співпраці з неурядовими організаціями; групи особливого ризику необхідно забезпечувати інформацією щодо методів вербування, використовуваних торговцями людьми, про законні вимоги для міграції до інших країн і про можливості заробітку в таких країнах.

2. Розглянути проблеми економічного і соціального стану жінок у країнах походження: ліквідація насильства проти жінок у всіх сферах громадського життя, а також надання захисту і допомоги жертвам насильства; необхідно дати законодавче визначення насильству і забезпечити, щоб усі форми насильства вважалися злочинними і підлягали покаранню відповідно до кримінального законодавства, а також ефективно переслідувалися державними органами; введення антидискримінаційного законодавства, надання жінкам надійних засобів захисту проти всіх форм дискримінації у сфері зайнятості, зокрема у доступі до робочих місць, професійному навчанні, визначенні розміру заробітку; ліквідація маргіналізації жінок у нестабільних і низькооплачуваних секторах економіки; введення рівного поділу сімейних обов'язків між чоловіками і жінками через використання в трудовому і соціальному законодавстві поняття "відпустка з догляду за дитиною" замість "декретна відпустка".

3. Розробити імміграційну політику у країнах призначення: створити додаткові можливості для осіб, які бажають легально мігрувати з метою одержання роботи, освіти і професійної підготовки.

4. Змінити статус перебування жертв торгівлі людьми: утримуватися від негайного вислання осіб, які постраждали від торгівлі людьми, через їхній нелегальний статус; варто надати такій особі дозвіл на перебування, принаймні, на період розгляду, який має складати щонайменше 6 місяців; дозвіл має містити доступ до медичної, психологічної, соціальної та юридичної допомоги, фізичний захист і можливість легального працевлаштування; держава повинна надати притулок особам, які постраждали від торгівлі людьми, для цього державна влада повинна розглядати жертв торгівлі людьми як "членів певної соціальної групи" відповідно до Конвенції про статус біженців.

5. Посилити і вдосконалити захист жінок і дітей в країнах “постачальниках” і скоротити ринок послуг в “приймаючих” державах Північної Америки, Азії і Європи.

6. Важливим є створення всеохоплюючої транснаціональної стратегії, яка повинна включати в себе: способи захисту жінок і дітей від злочинців; ефективну систему розслідування і притягнення до відповідальності.

7. З метою захисту від торгівлі людьми (трудове рабство) чоловіків, які виїхали за кордон з метою заробітчанства, забезпечити допомогу у працевлаштуванні.

Література

1. Возна Т.І. Діяльність правоохоронних органів і неурядових організацій та їх взаємодія щодо запобігання та боротьби з торгівлею людьми: дис. канд. юрид. наук ; спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Т.І. Возна ; Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2003. – 207 с.

2. Жаровська Г. П. // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / Одес. нац. юрид. акад. - Одеса, 2014. - Вип. 71. - С. 373-379.

3. Заросило В. та Бобрицький Л. // Рада національної безпеки і оборони України як орган координації та контролю у боротьбі з торгівлею людьми.

4. Козак В.А. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми (аналіз складу злочину) : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / В.А. Козак ; Національна юридична академія ім. Я. Мудрого. – Х., 2002. – 196 с.

5. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_789.

6. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_858

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

8. Лизогуб Я.Г. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини: порівняльно-правове дослідження : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / Я.Г. Лизогуб ; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 202 с.

9. Орлеан А.М. Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / А.М. Орлеан ; Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2003. – 226 с.

10. Підгородинський В.М. Відповідальність за торгівлю людьми за кримінальним законодавством України: дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / В.М. Підгородинський. – О., 2005. – 205 с.

11. Пясковський В.В. Методика розслідування торгівлі людьми: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність” / В.В. Пясковський; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 225 с.

12. Святун О.В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 “Міжнародне право” / О.В. Святун ; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 203 с.

13. Обушенко Н. М. Протидії торгівлі людьми: правові основи та шляхи подолання.

*Мельнікова О.О.
аспірант кафедри
оперативно-розшукової діяльності ОДУВС
Надійшла до редакції: 14.01.2016*